

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania E. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 5 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...], zmienił wyrok Sądu Okręgowego w N. z 3 listopada 2016 r., sygn. akt IV U [...], i oddalił odwołanie wnioskodawczynie E. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. z 6 kwietnia 2016 r., odmawiającej wnioskodawczynie prawa do renty socjalnej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawczynie, reprezentowana przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżyła w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 340 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię przez uznanie, że wnioskodawczynie nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Ponadto zarzucono naruszenie przepisów postępowania, to jest: (-) art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 316 § 1

k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., art. 477^{14a} k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, przez przyjęcie, że ustalenie, iż wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do pracy „zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami” w okresie po wydaniu decyzji o odmowie przyznania renty, uzasadnia odmowę przyznania jej prawa do renty socjalnej w dacie wydania decyzji; (-) art. 382 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na całkowitym pominięciu przez Sąd drugiej instancji dowodów zebranych w postępowaniu w pierwszej instancji w postaci opinii biegłego z zakresu ortopedii i traumatologii lek. med. W. S. i przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia opinii biegłego chirurga ortopedy dra L. B., specjalisty medycyny ratunkowej, chirurgii ogólnej, ortopedii i traumatologii, która została przeprowadzona przez Sąd drugiej instancji, która to opinia nie wskazuje, jakiego czasokresu dotyczy; (-) art. 217 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd drugiej instancji dowodów na okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy a zawnioskowanych przez strony, to jest dowodu z kolejnej opinii biegłego ortopedy celem zweryfikowania rozbieżności opinii sądowo-lekarskich sporządzonych w toku dotychczasowych postępowań oraz przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy na okoliczność, czy stwierdzone u wnioskodawczyni schorzenia pozwalają na wykonywanie pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, w normalnych warunkach pracy (zawnioskowanego przez wnioskodawczynię) oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu neurochirurgii (zawnioskowanego przez organ rentowy).

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na konieczność wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego związanego z wykładnią art. 477^{14a} k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., w sytuacji zmiany stanu zdrowia ubezpieczonego w toku postępowania. Skarżąca wskazała, że udzielenia odpowiedzi wymaga pytanie, czy w razie zmiany stanu zdrowia ubezpieczonego, a więc w sytuacji wymagającej uzupełnienia postępowania dowodowego w istotnej części, w każdym wypadku powinien mieć zastosowanie art. 477^{14a} k.p.c. W ocenie skarżącej, w przypadku możliwości oparcia orzeczenia Sądu drugiej instancji o dokonane ustalenia po wydaniu decyzji przez organ rentowy, ubezpieczony zostanie pozbawiony możliwości kontrolnej podjętych

ustaleń faktycznych, a w tej sytuacji Sąd drugiej instancji zastępuje organ rentowy w wydawaniu decyzji ustalającej świadczenie z ubezpieczeń społecznych. W świetle przepisu art. 477^{14a} k.p.c. szczególnego wyjaśnienia, zdaniem skarżącej, wymaga sytuacja, w której organ rentowy odmówił świadczenia, następnie sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając rentę, a w toku kontroli instancyjnej zostały dokonane nowe istotne ustalenia. W ocenie skarżącej, sąd ubezpieczeń społecznych nie może we własnym zakresie ustalać prawa do świadczenia, a ujawniona w trakcie postępowania sądowego zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego jako przesłanka niezdolności do pracy warunkująca prawo do renty nie może prowadzić do uznania kontrolowanej decyzji za wadliwą i do jej zmiany (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 września 2005 r., I UK 382/04, LEX nr 276245). Zdaniem skarżącej, reguła wyrażona w powyższym orzeczeniu powinna znaleźć odpowiednie zastosowanie do orzeczenia Sądu pierwszej instancji przyznającego prawo do renty. Skarżąca wskazała, że w postępowaniu odwoławczym od decyzji odmawiającej prawa do renty sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, odwołując się w tym zakresie do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03 (OSNP 2005 nr 3, poz. 43) oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05 (LEX nr 272581). Dlatego, jak stwierdziła dalej, postępowanie dowodowe przed sądem w sprawie o świadczenie uzależnione od niezdolności ubezpieczonego do pracy powinno zmierzać do ustalenia, czy w dacie orzekania przez organ rentowy po stronie ubezpieczonego występowały w tym zakresie wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie świadczenia, zaś sąd nie ma obowiązku przeprowadzenia dowodów w celu ustalenia niezdolności do pracy, która miała powstać po wydaniu zaskarżonej odwołaniem decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, odwołując się w tym zakresie do wyroku Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., I UK 152/2004 (OSNP 2005 nr 1, poz. 273).

Ponadto strona skarżąca wniosła o zasądzenie „od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w 1,5 krotnej wysokości jako nieopłaconej

pomocy prawnej świadczonej z urzędu”. Pełnomocnik skarżącej oświadczył, że koszty te nie zostały zapłacone ani w całości, ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego związanego z wykładnią art. 477^{14a} k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że problem prawny, którego wyjaśnienie ma uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinien mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Odpowiednio, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243; z 19 września 2013 r., I PK 98/13, LEX nr 1555051).

Rozpoznając zasadność wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy podkreślić, że art. 477^{14a} k.p.c. nie ma samodzielnego bytu i jego zastosowanie wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., czyli zaistnienia przesłanek uzasadniających uwzględnienie apelacji przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2011 r., I UZ 33/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 274; z dnia 30 października 2012 r., II UZ 50/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 289; z dnia 19 listopada 2013 r., I UZ 40/13, LEX nr 1555391; z dnia 17 listopada 2014 r., I UZ 12/14, LEX nr 1628950; z dnia 20 października 2015 r., I UZ 16/15, LEX nr 2122377; z dnia 26 kwietnia 2016 r., I UZ 55/15, LEX nr 2061184; z dnia 27 lipca 2017 r., II UZ 33/17, LEX nr 2376898). Z kolei przepis art. 477¹⁴ § 4

k.p.c., ma zastosowanie wyłącznie w postępowaniu pierwszo-instancyjnym; ujawnienie nowych okoliczności, dotyczących stanu zdrowia, po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, upoważnia natomiast do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2016 r., I UK 145/15, LEX nr 2030462; z 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149). Z powyższego wynika, że Sąd Apelacyjny wydając zaskarżony wyrok, nie mógł naruszyć ani art. 477^{14a} k.p.c., ani art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. Z zestawienia treści i znaczenia przywołanych przepisów oczywisty jest również wniosek, że przepisy te nie pozostają ze sobą w związku. Nie odnoszą się one również do wywołanej w podstawach kasacyjnych kwestii dotyczącej oceny stanu zdrowia wnioskodawczyni na inny dzień niż dzień wydania decyzji - z punktu widzenia utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażanego na tle art. 316 § 1 k.p.c., że sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2013 r., I UK 55/13, LEX nr 1463840). Ten przepis (przez jego zastosowanie) narusza sąd, gdy oddała odwołanie, oceniając stan zdrowia ubezpieczonego na późniejszą datę niż data decyzji, jednakże (nie przesądzając, że doszło w niniejszej sprawie do naruszenia tego przepisu) Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do samodzielnego rekonstruowania przesłanki, która uzasadniałaby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uwzględniając powyższe, wskazane przez skarżącą we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisy nie mogą prowadzić do podważenia zaskarżonego wyroku. Z tego powodu przedstawione we wniosku zagadnienie prawne uzasadniane potrzebą wykładni art. 477^{14a} w związku z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.